

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kansallinen demokratiaohjelma 2025

Nuorten osallisuus

Liisa Männistö, oikeusministeriö

Kanuunan Muuttuvan maailman tori 15.2.2022

Demokratiaohjelma 2025
Demokratiprogram 2025

Nuorten osallisuus – hallitusohjelman linjauksia

- *Edistetään aktiivisesti monipuolisia ja vaikuttavia **osallistumisen mahdollisuuksia ja suoran demokratian keinoja**. Niitä ovat esimerkiksi käyttäjädemokratia, kansalaisraadit, kuntalaishaastattelut, nuorisovaltuustot, verkkovaltuustot ja osallistuva budjetointi.*
- ***Nuorten kuulemisvelvoitetta** vahvistetaan ja sen kehittämiseksi kehitetään uusia työkaluja.*
- *Lasketaan **kansalaisaloitteen allekirjoittamisen ikäraja** 15 vuoteen nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamiseksi.*
- ***Nuorisovaltuutettujen roolia** kunnallisessa ja maakunnallisessa päätöksenteossa painotetaan.*

Nuorten osallisuus – hallitusohjelman linjauksia

- *Edistetään yhteistyötä järjestöjen ja koulujen välillä.*
- *Vahvistetaan koulujen ja oppilaitosten **demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta** ja osallistamista. Pidetään huolta **oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnasta**.*
- *Lasten ja nuorten osallisuutta ja toimijuutta yhteiskunnassa edistetään esimerkiksi **digitaalisin keinoin** ja tuetaan **medialukutaitojen** kehittymistä.*
- *Koulujen **demokratiakasvatusta** lisätään ja niiden yhteiskunnallista kasvatustehtävää vahvistetaan. **Vuorovaikutuksen rajapintaa** puolueiden, kansalaisyhteiskunnan ja koulujen kesken tuetaan lasten ja nuorten aktiivisen kansalaisuuden vahvistamiseksi.*

Demokratiaohjelma 2025

Demokratiprogram 2025

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kansallinen demokratiaohjelma 2025

- Kansallinen demokratiaohjelma 2025 kattaa pääministeri Marinin hallitusohjelman lukuisat kansalaisyhteiskuntaa ja osallisuutta edistävät toimet.
- Demokratiaohjelmaa koordinoi oikeusministeriö ja työhön osallistuvat kaikki ministeriöt. Ohjelma toimii sateenvarjona ministeriöiden demokratiaa edistäville hankkeille.
- Ohjelman puitteissa toimeenpannaan hallitusohjelmassa linjatut demokratiaan liittyvät toimenpiteet sekä toteutetaan hallituskauden aikana esiin tulleita tarpeita demokratian edistämiseksi.

Kansallinen demokratiaohjelma 2025: ylätavoitteet

- 1 Osallistumisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat yhdenvertaisesti.
- 2 Tuodaan demokratia ja osallisuus toimintatapana julkishallinnon toiminnan keskiöön.
- 3 Luodaan puitteet pitkäaikaiselle ja johdonmukaiselle demokratian kehittämiseksi.
- 4 Luottamus yhteiskunnan eri toimijoiden välillä vahvistuu.

Demokratiaohjelma 2025: yksityiskohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet

Osallisuus ja uudenlainen vuorovaikutus

Tavoite: Osallisuus ja demokratia ovat toimintatapana julkishallinnon toiminnan keskiössä

Toimenpiteet: Tuodaan demokratia ja osallisuus julkisen hallinnon strategiaan, tehostetaan vuorovaikutusta ja edistetään osallistumismahdollisuuksia

Edustuksellinen demokratia

Varmistetaan turvalliset, oikeudenmukaiset ja luotettavat vaalit, jossa mahdollisimman moni käyttää äänioikeuttaan

- Selvitetään vaalilain ja vaalijärjestelmän uudistamistarpeita ●
- Valmistellaan vaalilain muutokset maakuntavaalien osalta ▲
- Valmistellaan puoluelain muutos ja perustetaan sähköinen puolerekisteri
- Arvioidaan vaalirahoituslain muutostarpeet ●
- Selvitetään ja kokeillaan uusia tapoja äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi ●
- Toteutetaan toimenpiteitä vaalien turvallisuuden turvaamiseksi ja haitallisen vaalivaikuttamisen ehkäisemiseksi. ★

● Valmistellaan parlamentaarissa vaali-, puolue- ja kansalaisaloitetyöryhmässä

Suora ja osallistuva demokratia

Edistetään yhdenvertaista osallistumista vaalien välillä

- Selvitetään ja valmistellaan kansalaisaloitelakiin ja EU-kansalaisaloitelakiin liittyvät muutokset. ●
- Valmistellaan maakuntalain osallistumisoikeudet ja tuetaan niiden toimeenpanoa. ▲
- Helpotetaan kunnallisten ja maakunnallisten kansanäänestysten järjestämistä. ▲
- Tuetaan demokratiainnovaatioiden ja uusien osallistumuotojen kokeiluja sekä niiden käytön laajentamista. ★

▲ Valmistellaan sote-uudistuksen yhteydessä

Hallinnon avoimuus, kuuleminen ja kansalaisyhteiskunta

Kehitetään valmistelun avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä

- Valmistellaan sähköinen avoimuusrekisteri ■
- Kehitetään ja otetaan käyttöön uusia kuulemismenetelmiä ja kehitetään kuulemiseen liittyvät indikaattorit. ★
- Tehostetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välistä vuorovaikutusta ja kehitetään verkkodemokratiapalveluja. ★
- Edistetään valmisteluun ja päätöksentekoon liittyvän tietopohjan saatavuutta ja ymmärrettävyyttä. ★
- Selvitetään mahdollisuuksia tukea kansalaisjärjestöjen varainhankintaa ja purkaa kansalaistoimintaa häiritsevää byrokratiaa. ★

★ Valmistellaan demokratiaohjelman koordinaatiotyöryhmässä

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus ja nuorten osallisuus

Turvataan riittävä osaaminen ja valmiudet yhdenvertaiselle osallistumiselle

- Tarkastellaan opetussuunnitelmia demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osalta ja tuetaan niiden toimeenpanoa. ★
- Kehitetään demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta opettajan- koulutuksessa ja opettajien täydennyskoulutuksessa. ★
- Lisätään viranomaisten tietoisuutta lasten ja nuorten osallistumisoikeuksista. ★
- Vahvistetaan nuorten yhdenvertaista osallisuutta ja hyviä väestösuhteita. ★
- Edistetään vapaaehtoistyössä tehdyntöypanoksen ja osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. ★

■ Valmistellaan parlamentaarissa avoimuusrekisterityöryhmässä

Toimenpiteet lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseksi

Laaditaan ehdotus kansalaisaloitteen ja eurooppalaisen kansalaisaloitteen allekirjoittamisen ikäraajasta nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamiseksi.

- OM selvitti syksyllä 2021 nuorten näkemyksiä osallisuudesta sekä kansalaisaloitteen ja eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikärajoista. Menetelminä mm. Nuortenideat.fi-kysely, Digiraadit ja fokusoidut työpajat (NA/OSKE, Lapsistrategia).
- Parlamentaarinen vaalityöryhmä antoi mietintönsä asiasta 9.2.2022. Työryhmän enemmistö kannatti valmistelun aloittamista EU-kansalaisaloitteen ikärajan laskemiseksi 16 vuoteen.
- OM käynnistää keväällä 2022 lainvalmistelun työryhmän esityksen pohjalta.

Toteutetaan valtakunnallisessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmassa (VANUPO) linjatut toimenpiteet nuorille suunnattujen yhteiskunnallisen osallistumisen välineiden kehittämiseksi.

- OKM rahoittaa nuorten osallisuutta ja vaikuttamista edistävän valtakunnallisen nuorisoalan osaamiskeskuksen (OSKE) toimintaa vuosina 2020-2023.
- OM:n Yhdessä-hankkeen (2020–2022) tavoitteena on lisätä etnisiin ja uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien nuorten yhteiskunnallista osallisuutta mm. luomalla vuoropuhelua nuorten ja päättäjien välille.
- Kannustetaan kuntia ja hyvinvointialueita kehittämään nuorisovaltuustotoimintaa ja nuorten vaikuttajaryhmien toimintaedellytyksiä ja -menetelmiä yhdessä nuorten kanssa.
- OM:n asettama laajapohjainen DINO-verkosto (2020-2023) seuraa ja tukee toimenpiteiden suunnittelua ja toteutusta sekä edistää verkostoitumista nuorten osallisuuden parissa toimivien välillä.

Lisätään lasten ja nuorten parissa toimivien viranomaisten tietoisuutta lasten ja nuorten yhdenvertaiseen osallistumiseen liittyvistä oikeuksista, velvollisuuksista ja menetelmistä.

- *CP4Europe / Lasten ja nuorten ääni Euroopassa* -hanke (2021-2023)
 - testataan ja kehitetään lasten ja nuorten kuulemismenetelmiä (SOS-Lapsikyläsäätiö),
 - päivitetään säädösvalmistelun kuulemisopasta lasten ja nuorten kuulemiseen liittyvällä aineistolla,
 - tuotetaan koulutusmateriaalia viranomaisille e-Oppivaan,
 - toteutetaan viranomaisille suunnattu haastekampanja lasten ja nuorten kuulemisesta.
- Kumppanit: OM, STM, VNK ja Lapsiasiavaltuutettu

Kehitetään demokratiaverkkopalveluja.

- Maaliskuussa 2022 OM:n demokratiaverkkopalvelujen yhteyteen avataan uudenlainen digitaalinen osallistumisen alusta lasten ja nuorten osallistumisen tueksi (Digiraati)
 - Mallina ALL-YOUTH-hankkeen prototyyppi
 - Tavoitteena tuoda nuorten ääni kuuluviin yhteiskunnallisessa päätöksenteossa fasilitoidun verkkokeskustelun avulla
 - Tuetaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien nuorten osallistumista
 - Yhteistyössä mukana mm. SPR/turvatalot, Nuorten osallisuuden osaamiskeskus, Tampereen yliopisto, lapsistrategia, OKM
- Osana uudistusta oikeusministeriön Nuortenideat.fi-palvelun ylläpito päättyy elokuussa 2022.

Tarkastellaan opetussuunnitelmia demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osalta ja tuetaan opetussuunnitelmien toimeenpanoa. Kehitetään demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta opettajankoulutuksessa sekä opettajien täydennyskoulutuksessa.

- Vuosina 2018-2021 kehitettiin demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta opettajankoulutuksessa ja opettajien täydennyskoulutuksessa (Helsingin yliopisto, OM ja Ihmisoikeuskeskus).
- Vuonna 2021 toteutettiin hanke demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen kokoamiseksi ja levittämiseksi valtakunnallisesti (Nuorisotutkimusseura, OPH)
- Lukuvuonna 2022-2023 toteutetaan pilottihankekokonaisuus koulujen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuskäytäntöjen kehittämiseksi (OPH).
- Vuonna 2022 arvioidaan demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen oppimistavoitteiden toteutumista sekä lasten ja nuorten osallisuutta päiväkodeissa/kouluissa/oppilaitoksissa (Nuorisotutkimusseura).

Valtioneuvoston periaatepäätös demokratian edistämisestä

- Tarkoitus linjata tulevaisuuteen tähtäävistä, hallituskaudet ylittävistä toimenpiteistä demokratian ja osallisuuden kehittämiseksi
 - Pohjautuu demokratiaohjelman havaintoihin ja kokemuksiin
 - Valmistellaan avoimesti ja vuorovaikutteisesti
- Lasten ja nuorten työpajat, digiraadit ym.
osallistuminen keväällä 2022

Kansallinen demokratiaohjelma 2025
oikeusministeriön verkkosivuilla:

<https://oikeusministerio.fi/demokratiaohjelma-2025>

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET